

TOEKOMSTBEELD 2015

***kwakeiteitszorg bij de restauratie
van gebouwde monumenten***

***Vastgesteld door het bestuur van de stichting ERM
op 9 december 2010***

INHOUD

Samenvatting	3
1. Inleiding	5
2. Toekomstbeeld voor de kwaliteitszorg in de restauratiesector	7
3. Actoren in het netwerk	11
4. Rol en taken van het netwerk	13
4.1 Inleiding	13
4.2 Kerntaak 1: het helpen ontwikkelen, het vaststellen en beheren van kwaliteitsrichtlijnen en uitvoeringsnormen	13
4.3 Kerntaak 2: bevorderen van het gebruik van kwaliteitsrichtlijnen en uitvoeringsnormen	14
5. Faciliterende organisatie	16
5.1 Uitgangspunten	16
5.2 Structuur	18
6. Financiering	20
Bijlage 1 Activiteiten	21
Bijlage 2 Begrippen	22

Samenvatting

Kwaliteit hoog in het vaandel

Al vanaf midden jaren '90 zijn door uitvoerende partijen in de Nederlandse monumentenzorg initiatieven genomen om de kwaliteit van het restauratiewerk hoog te houden en dat niveau ook te waarborgen. In de 'Beleidsbrief Modernisering Monumentenzorg' (MoMo) heeft ook de minister van OCW het belang van kwaliteitsnormen voor de restauratie van gebouwde monumenten benadrukt en diverse initiatieven aangekondigd.

Het bestuur van de ERM is van mening dat de reeds door branche-organisaties en decentrale overheden genomen initiatieven enerzijds en de 'Beleidsbrief MoMo' anderzijds in elkaars verlengde liggen en wil daarom de uitdaging om te komen tot een brede, professionele structuur voor kwaliteitsborging graag aangaan.

Het realiseren van de gewenste structuur kan uiteraard alleen samen met de betrokken partijen: branche-organisaties van uitvoerende bedrijven, gemeenten, ministeries, particuliere opdrachtgevers, het ministerie van OCW, andere overheden en instellingen, alsmede certificerende instellingen. In 2010 is daarom een eerste ronde gesprekken gevoerd over de wensen van verschillende belanghebbenden en hun bereidheid tot participatie.

Toekomstbeeld: een uitnodiging tot vervolg

Op basis van deze raadpleging is de nu voorliggende notitie 'Toekomstbeeld 2015' vastgesteld. In deze notitie geeft het bestuur zijn visie op de gewenste eindsituatie en de manier waarop de weg van ambities naar realisatie doorlopen kan worden. Maar met het vorm krijgen van de structuur en het verder vergroten van de groep betrokkenen zal er ongetwijfeld reden zijn tot verdieping. Deze notitie is daarmee ook een uitnodiging aan de actoren in de restauratiesector om deel te nemen in de nieuwe structuur.

Visie en uitgangspunten

Gestreefd wordt naar een robuust stelsel van kwaliteitsafspraken in de restauratiesector. Bij dit stelsel voelen niet alleen de uitvoerders zich betrokken, maar ook de gemeenten in de rol van bevoegd gezag, de publieke en private opdrachtgevers en de ministeries. Het stelsel is professioneel georganiseerd, 'mean and lean' en gebaseerd op vakinhoudelijke eisen en bekwaamheid. Het voldoet aan de eisen van de regelgeving (bouwen, mededinging) en waar relevant en zinvol aan de accreditatie-eisen. Certificering wordt gezien als aanvulling op het overheidsinstrumentarium; certificering beoogt geen verschuiving van bevoegdheden van bevoegd gezag naar markt.

Activiteiten

Om het Toekomstbeeld te realiseren worden in de periode 2010 – 2015 diverse projecten uitgevoerd. Dit kan deels door de ERM, deels door de RCE en deels door anderen geïnitieerd en uitgevoerd worden. In de opstartfase zal het initiatief vaker bij de RCE liggen, in de loop van de tijd zal de nadruk meer op de branche-organisaties (bedrijven, overheden) komen te liggen. De besluitvorming en het beheer van de erkenningsregeling liggen steeds bij het College van Deskundigen.

Platform voor het genereren van praktijkgerichte oplossingen

Om de ambities te realiseren is een platform nodig voor het genereren van praktijkgerichte oplossingen. Er ontwikkelt zich een netwerk waarin alle partijen die een rol spelen in de 'restauratieketen' elkaar ontmoeten en met elkaar de kwaliteitsborging in de restauratieve monumentenzorg vorm geven. In dat netwerk streven de deelnemers naar heldere en toetsbare werkafspraken en praktijkgerichte oplossingen voor werk in uitvoering. De stichting ERM is daarbij de faciliterende organisatie.

Het platform heeft 2 kerntaken, namelijk

- het helpen ontwikkelen, het vaststellen en beheren van kwaliteitsrichtlijnen en uitvoeringsnormen
- bevorderen van het gebruik van de kwaliteitsrichtlijnen en uitvoeringsnormen.

Gesteld kan worden dat beide kerntaken een even grote inspanning in tijd en geld vragen. Het platform kan alleen een duidelijke meerwaarde hebben als de rol duidelijk en onafhankelijk is. Het platform, vertegenwoordigd door de stichting ERM, houdt zich strikt aan de rol van 'normbeheerder'. De stichting ERM is bij voorkeur eigenaar van de documenten, maar heeft in ieder geval het volledige beheerrecht.

Financiering

Zelffinanciering is en blijft een belangrijke pijler onder het uitvoeren van de werkzaamheden door het platform en anderen. De activiteiten en stichting ERM worden op dit moment gefinancierd door de sector zelf. Op die basis is al veel tot stand gebracht.

In de 'Beleidsbrief MoMo' is gekozen voor een versnelling van de introductie / uitbouw van de kwaliteitsborging. De versnelling kan niet door de (partijen in de) ERM alleen worden opgebracht en wordt daarom conform de 'Beleidsbrief MoMo' financieel ondersteund door het Rijk. ERM draagt immers in belangrijke mate bij aan de implementatie van het MoMo-beleid.

1. Inleiding

Kwaliteit hoog in het vaandel

Al vanaf midden jaren '90 zijn door uitvoerende partijen in de Nederlandse monumentenzorg initiatieven genomen om de kwaliteit van het restauratiewerk¹ hoog te houden en dat niveau ook te waarborgen. Vanuit een binnen de branches gevoelde behoefte aan het garant staan voor het leveren van hoogwaardig werk en dito producten hebben architecten, aannemers en specialistische uitvoerenden hun kennis en vakmanschap neergelegd in eigen, specifieke kwaliteitsregelingen en erkenningssystemen. Tientallen bedrijven en bureaus hebben de stap gezet om deze regelingen te implementeren en Nederland heeft daarmee een mooie kans om het behoud en de instandhouding van het gebouwde erfgoed op een goede en gewaarborgde wijze vorm te geven.

Tegelijkertijd zijn door een aantal monumentengemeenten en enkele provincies uitvoeringsvoorschriften voor de restauratie opgesteld die door hen worden gehanteerd bij vergunningverlening, toezicht of subsidiëring; men weet daarbij deels de weg naar erkende bedrijven ook te vinden.

Ondanks de bereikte resultaten is ook duidelijk dat er nog een weg te gaan is voordat de restauratiesector op alle punten tenminste een voldoende kan scoren. En veel bedrijven willen meer dan dat, zij willen topkwaliteit leveren. Ook mag duidelijk zijn dat opdrachtgever en bevoegd gezag (vergunningverlener, toezichthouder) een belangrijke rol spelen bij het realiseren van kwaliteit.

Beleidsbrief MoMo en eerdere initiatieven in elkaars verlengde

In de 'Beleidsbrief Modernisering Monumentenzorg' (MoMo) heeft de minister van OCW het belang van kwaliteitsnormen voor de restauratie van gebouwde monumenten benadrukt. Daarom heeft de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) een programma gestart om de kwaliteit van uitvoering van restauratieve ingrepen bij gebouwde monumenten te verbeteren. Het MoMo-programma richt zich in het bijzonder op:

- het opstellen van 'branche-breed' geaccepteerde normen waaraan de uitvoering moet voldoen (kwaliteitsrichtlijnen en uitvoeringsnormen)
- het stimuleren en ondersteunen van certificering/erkenning van marktpartijen
- het bevorderen dat opdrachten worden verleend op basis van complete en eenduidige bestekken, werkomschrijvingen en productschrijvingen.

De 'Beleidsbrief Modernisering Monumentenzorg' is inmiddels uitgewerkt in het 'Programma Restauratiekwaliteit'.

De RCE heeft de ERM verzocht om zich te transformeren naar een coördinerende organisatie en te helpen bijdragen aan een netwerk en platform die aan de MoMo-ambities voldoet. De RCE zal daarbij waar nodig ondersteuning bieden.

Het bestuur van de ERM is van mening dat de reeds door branche-organisaties en decentrale overheden genomen initiatieven enerzijds en de 'Beleidsbrief MoMo' anderzijds in elkaars verlengde liggen en wil daarom de uitdaging om te komen tot een branchebrede, professionele structuur (netwerk en platform) voor kwaliteitsborging graag aangaan.

Van ambitie naar realisatie: 'Toekomstbeeld 2015' en jaarplannen

Het realiseren van de gewenste structuur kan uiteraard alleen samen met de betrokken partijen: branche-organisaties van uitvoerende bedrijven, gemeenten, ministeries, particuliere opdrachtgevers, het ministerie van OCW, andere overheden en instellingen, alsmede certificerende instellingen. In 2010 is daarom een eerste ronde gesprekken gevoerd over de wensen van verschillende belanghebbenden en hun bereidheid tot

¹ Met restauratie wordt in deze notitie tevens bedoeld 'onderhoud van monumenten'

participatie. De gesprekken zijn gevoerd met de Rijksdienst Cultureel Erfgoed (RCE), de Federatie Grote Monumentengemeenten (gemeenten), de VAWR (Vereniging architecten werkzaam in de restauratie), de Vakgroep Restauratie (vereniging aannemers werkzaam in de restauratie), alsmede de op dit moment betrokken certificerende instellingen, KIWA en Hobeon.

Uit de gesprekken blijkt dat alle geïnterviewden het belang van een verdere professionalisering van de restauraties onderschrijven en bereid zijn om daarin te participeren. Onderkend wordt dat de inspanningen van individuele bedrijven of gemeenten sec te weinig betekenis hebben om tot een goede borging van de kwaliteit te komen; het is belangrijk om te komen tot een aanpak waarin de betrokken partijen deelnemen. Ook wordt onderschreven dat het Rijk in de 'Beleidsbrief MoMo' een goede aanzet doet, dat er behoefte is aan een platform voor het genereren van praktijkgerichte oplossingen waarbij de stichting ERM een coördinerende positie in het netwerk in neemt en dat het opstellen van kwaliteitsrichtlijnen en uitvoeringsnormen voor onderwerpen waar die nog ontbreken, gewenst is.

Toekomstbeeld: een uitnodiging voor vervolg

Op basis van deze raadpleging is de nu voorliggende notitie 'Toekomstbeeld 2015' vastgesteld. In deze notitie geeft het bestuur zijn visie op de gewenste eindsituatie en de manier waarop de weg van ambities naar realisatie van netwerk, platform en activiteiten doorlopen kan worden. Maar met het vorm krijgen van de structuur en het verder vergroten van de groep betrokkenen zal er ongetwijfeld reden zijn tot verdieping. Deze notitie is daarmee ook een uitnodiging aan alle actoren in de restauratiesector om deel te nemen in de nieuwe structuur.

Leeswijzer

Allereerst wordt de visie op de ontwikkeling en het eindbeeld van de kwaliteitszorg in de restauratiesector geschetst (hoofdstuk 2), onderscheid makend in het realiseren van een goed functionerend netwerk en platform, het realiseren van een adequate set kwaliteitsrichtlijnen en uitvoeringsnormen, het faciliteren van vakonderwijs, de inhoudelijke aspecten bij het invullen van de kwaliteitsborging en certificering. Daarnaast het bevorderen van het gebruik van de kwaliteitsrichtlijnen (waarin opgenomen de uitvoeringsnormen) en de periode die gemoeid is met het realiseren van de ambitie.

In hoofdstuk 3 wordt ingegaan op de rol van de belanghebbenden in dat nieuwe stelsel.

De rol en taken van het netwerk worden toegelicht in hoofdstuk 4. Het netwerk heeft daarbij 2 kerntaken, namelijk 1. het helpen ontwikkelen kwaliteitsrichtlijnen, het vaststellen en beheren van kwaliteitsrichtlijnen en uitvoeringsnormen en 2 het bevorderen van het gebruik van kwaliteitsrichtlijnen en uitvoeringsnormen. Het netwerk wordt gefaciliteerd door de ERM-organisatie (zie hoofdstuk 5).

De financiering van de kosten van deze werkzaamheden wordt toegelicht in hoofdstuk 6.

In de bijlagen is aangegeven welke activiteiten verricht moeten worden (bijlage 1). Bijlage 2 definieert een aantal begrippen zoals die in het kader van deze notitie gebruikt worden.

2. Toekomstbeeld voor de kwaliteitszorg in de restauratiesector

De restauratiesector wil de uitdaging van het MoMo-beleid aangaan. Gestreefd wordt naar een robuust stelsel van kwaliteitsafspraken in de restauratiesector. Bij dit stelsel voelen niet alleen de uitvoerders zich betrokken, maar ook de gemeenten in de rol van bevoegd gezag, de publieke en private opdrachtgevers en de ministeries. Het netwerk is professioneel georganiseerd, 'mean and lean' en gebaseerd op vakinhoudelijke eisen en bekwaamheid. Het voldoet aan de eisen van de regelgeving (bouwen, mededinging) en waar relevant en zinvol aan de accreditatie-eisen. Certificering wordt gezien als aanvulling op het overheidsinstrumentarium; certificering beoogt geen verschuiving van bevoegdheden van bevoegd gezag naar markt. Het Toekomstbeeld zal gefaseerd, in de periode 2010-2015, gerealiseerd worden.

A. Een goed functionerend netwerk

Continuïteit is een belangrijke waarde bij het realiseren van kwaliteitsborging. Het is daarom noodzakelijk om een robuust netwerk te creëren waarin partijen vertrouwen hebben doordat zij hun inbreng kunnen hebben en er praktijkgerichte oplossingen worden gegenereerd. Een netwerk dat ook bestand is tegen wisselingen in de markt, beleid en personele samenstelling. Dat leidt tot het volgende keuzes:

- *Alle schakels in de restauratieketen worden betrokken.*

Kwaliteit is alleen mogelijk als die is gebaseerd op een inspanning van alle schakels in de keten van de restauratie van gebouwde monumenten. Het heeft (te) weinig rendement als bijvoorbeeld aannemers zich wel inspannen, maar opdrachtgevers geen belangstelling hebben of als het bevoegd gezag niet wil verwijzen naar kwaliteitsrichtlijnen.

Het is noodzakelijk om niet alleen 'leveranciers' van diensten, maar ook opdrachtgevers (publiek en privaat) en bevoegd gezag partijen (gemeenten) bij het stelsel van kwaliteitsafspraken te betrekken. Dat betekent voor opdrachtgevers het eenvoudiger maken om naar kwaliteit te vragen (bv voorlichting) en voor het bevoegd gezag het eenvoudiger maken om (mede) op basis van kwaliteitsoverwegingen te besluiten.

- *Draagvlak is niet alleen gebaseerd op idealisme, maar ook op meerwaarde.*

Om tot een gedragen stelsel van kwaliteitsafspraken te komen moet er voor alle partijen voldoende meerwaarde te ontdekken zijn. Dat betekent dat expliciet gemaakt moet worden wat de 'winst' is voor iedere partij om mee te doen.

De motieven om te investeren in kwaliteit mogen voor de verschillende partijen kunnen verschillen, maar de 'winst' moet aanwijsbaar en moet voldoende zijn.

De meeste mensen hebben een mix van motieven om kwaliteit te leveren: overtuiging, economisch nut en (wettelijke) verplichting. De weging zal per persoon of organisatie verschillen, maar in beginsel is ieder van deze drie overwegingen aanwezig.

Voor de RCE is dat bijvoorbeeld uitvoerbaar beleid, voor opdrachtgevers is dat duidelijkheid over werkafspraken met opdrachtnemers en duidelijkheid over criteria van vergunningverleners / toezichthouders / subsidiegevers. Voor dienstverleners betekent 'de winst' waardering voor inspanningen in kwaliteit, voor gemeenten staat het voor vertrouwen in de kwaliteit van de dienstverlening.

B. Praktijkgerichte kwaliteitsrichtlijnen en uitvoeringsnormen

Kwaliteitsrichtlijnen zijn documenten die eisen aan management, procesvoering en competenties beschrijven. Zij kunnen ook de verplichting bevatten om uitvoeringsnormen toe te passen. Met uitvoeringsnormen² bedoelen we in deze notitie technische specificaties van materialen, gebruik producten, verbindingen etc.

² De Beleidsbrief MoMo gebruikt hiervoor de term 'kwaliteitsnormen'.

Kwaliteitsrichtlijnen en uitvoeringsnormen moeten in de uitvoering toegevoegde waarde hebben. Zij zijn daarom praktijkgericht; vakinhoudelijkheid en uitvoeringstechniek staan voorop.

Dat leidt tot de volgende keuzes:

- *Praktijkgerichte kwaliteitsrichtlijnen voor zowel bedrijven als bevoegd gezag taken*

De kwaliteitsrichtlijnen beslaan het hele veld van de restauratiesector bij bedrijfsleven en overheid: van ontwerp tot realisatie, van vergunningverlening tot toezicht.

De richtlijnen betreffen regulier instandhoudingswerk. Zij gaan over de manier van uitvoeren en de verantwoording van de te maken keuzes; beleidsmatige aspecten blijven in beginsel buiten beschouwing. De prioriteit ligt op ontwerp, uitvoeringstechniek, vergunningverlening en overheidstoezicht.

De richtlijnen gaan uit van een combinatie van 'respect voor cultuurhistorische waarden' en 'sober, doelmatig & met lange standtijd (waar voor je geld; long lasting)'. Uitvoering en planontwikkeling zijn gebaseerd op ambachtelijkheid en relatieve kleinschaligheid, beide kenmerken van de monumenten-instandhoudingspraktijk (het betreft geen nieuwbouw).

- *uitvoeringsnormen bepalen de technische specificaties*

De komende periode wordt vanuit MoMo geïnvesteerd in het ontwikkelen van uitvoeringsnormen. Hiermee wordt gestimuleerd dat de bij bedrijfsleven en overheid beschikbare kennis wordt vastgelegd en geactiveerd (toegepast in de uitvoering). Het actueel houden van deze uitvoeringsnormen (het beheer) wordt ondergebracht bij het College van Deskundigen ERM.

Het gebruik van de uitvoeringsnormen wordt waar mogelijk via kwaliteitsrichtlijnen, vergunningen of subsidievoorwaarden verplicht gesteld.

- *Kwaliteitsrichtlijnen bevatten een mix van zelfregulering en overheidsbeleid*

De restauratiesector is geen volledig private markt. Ook overheidsbeleid ter bescherming van cultureel erfgoed speelt een belangrijke rol. De restauratiesector werkt derhalve op basis van tegelijkertijd de wensen van de eigenaar / opdrachtgever en de uitvoeringsnormen die volgen uit het overheidsbeleid voor de monumentenzorg.

De inhoud van de kwaliteitsrichtlijnen (inclusief uitvoeringsnormen) weerspiegelt deze mix van zelfregulering en overheidsbeleid. Dat betekent dat opdrachtgeverswensen, vakinhoudelijke inzichten en het voldoen aan wettelijke eisen in onderling verband aan de orde komen.

C. Vrijwilligheid en eigen 'drive' bij certificering

De wens tot voortdurende verbetering staat voorop. Overheid en bedrijven kiezen daarom niet voor wettelijke verplichte certificering, maar vrijwillige certificering.

Echter, de ERM-inspanningen zijn wel gericht op het overtuigen van zo veel mogelijk bij de restauratie betrokken partijen van de noodzaak om de door ERM vastgestelde kwaliteitsrichtlijnen en uitvoeringsnormen te hanteren en dat *aantoonbaar* te maken.

Dat leidt tot de volgende keuzes:

- *De kwaliteitsrichtlijn bevat een uitdaging tot verbetering*

Omdat het voldoen aan de kwaliteitsnorm een eigen keuze is, mag de kwaliteitsrichtlijn ook wezenlijke kwaliteitseisen aan management, procesvoering, competenties en het hanteren van uitvoeringsnormen bevatten. Hij bevat ook een uitdaging tot verbetering van de eigen prestaties.

- *Stelselmatige inspanningen om het gebruik van kwaliteitsrichtlijnen te bevorderen*
Het stimuleren van het gebruik van kwaliteitsrichtlijnen is essentieel (zie paragraaf 4.3). De communicatie richt zich op alle schakels in de keten, dus op de uitvoerende partijen, bevoegd gezag, opdrachtgevers en anderen.

D. Aandacht voor vakonderwijs

De overdracht van ambachtelijke kennis en ervaring is de achilleshiel van de kwaliteitsinspanningen in de restauratiesector. Juist omdat het uiteenlopende en diverse areaal aan vakgebieden binnen de monumenteninstandhouding vaak drijft op kennis, ervaring en uitvoeringsdeskundigheid op ambachtelijk, en project-specifiek terrein en op creativiteit in de aanpak van uitzonderlijke materie- en restauratievisie-gebonden opgaven, is het in het werk consolideren en vermeerderen van kennis cruciaal. Ook om te voorkomen dat door vergrijzing bij de branches op termijn kennis- en vaardigheidsleemtes ontstaan moet vakonderwijs belangrijk punt van aandacht zijn in de ambitie MoMo en het formuleren van beleid op dit punt.

Dat leidt tot de volgende keuzes:

- *activiteiten gericht op het consolideren en vermeerderen van kennis*

Dit belang is er voor de RCE/OCW als ook voor de ERM, die faciliterend kan opereren (bemiddelen richting leer-bedrijven en -projecten). De overheid heeft hier een rol die deels flankerend is (bekostiging/ subsidiëring praktijkleer-situaties, bemiddelend in objectgebonden projecten richting eigenaren) en deels bijdragend in de opleidingen/curricula als kennisinstituut.

- *competentie-eisen in kwaliteitsrichtlijnen*

In de kwaliteitsrichtlijnen worden altijd uitgewerkte en toetsbare eisen aan kennis en ervaring (medewerker) en het opleiden van medewerkers (organisatie) opgenomen.

E. Professionele structuur voor kwaliteitsborging

De huidige kwaliteitsregelingen en structuur zijn met veel enthousiasme en deskundigheid vanuit de sector tot stand gebracht. Om mede als basis voor overheidsbeleid (MoMo, maar ook beleid van gemeenten in bijvoorbeeld verordeningen en opdrachten) te kunnen dienen, is daarbij wel een professionaliseringsslag van het stelsel noodzakelijk. De criteria voor die professionalisering zijn te baseren op de eisen vanuit de mededingingswetgeving, maar ook vanuit het kabinetsbeleid met betrekking tot certificatie, de internationaal gehanteerde accreditatie-eisen en het hanteren van uitvoeringsnormen.

Dat leidt tot de volgende keuzes:

- *centrale positie voor onafhankelijk(e) college(s) van deskundigen*

Om tot besluitvorming over praktijkgerichte oplossingen te kunnen komen wordt een onafhankelijk functionerend college van deskundigen opgericht waarin alle partijen deelnemen, maar geen van de deelnemers een doorslaggevende stem heeft. Een uitwerking hiervan is opgenomen in hoofdstuk 5. Onderzocht wordt nog of het gewenst is om, gezien de diversiteit van onderwerpen, meer dan één college op te richten.

Dit college functioneert voor de hele restauratiesector als besluitvormend orgaan over kwaliteitsrichtlijnen. Er blijft ruimte voor partijen om eigen kwaliteitsinitiatieven te nemen, maar de inspanningen zijn er steeds op gericht om bestaande en nieuwe kwaliteitsrichtlijnen onder het beheer van dit college te brengen.

De stichting ERM treedt op als rechtspersoon voor dit college.

- *implementatie van accreditatie-eisen*

Deskundigheid, transparantie en integriteit zijn kernwaarden van een professionele structuur voor kwaliteitsborging. Dit is uitgewerkt in accreditatie-eisen die internationaal zijn vastgelegd en die waar nodig en zinvol worden gehanteerd.

In bijlage 3 is een opsomming van deze eisen opgenomen. De eisen betreffen onder meer:

- *doorzettingsmacht*: bevoegdheden van de schemabeheerder ten aanzien van het document; effectieve procedures voor implementatie van wijzigingen, beroepsregeling tegen besluiten
- *draagvlak*: beheer moet op draagvlak vanuit de markt berusten
- *commissies*: alle partijen aan tafel, evenwichtig samengesteld, geen dominerende stem van een partij, vertegenwoordiging, deskundigheid
- *werkwijze*: beschreven besluitvorming, openbaarheid van documenten.

- *ERM als faciliterende organisatie*

Om de ambities te realiseren en met elkaar een adequaat functionerend stelsel voor restauratie tot stand te brengen is een faciliterende organisatie nodig. Deze organisatie vervult de rol van rechtspersoon (voor het aangaan van overeenkomsten, het verkrijgen van accreditatie, het financieel verkeer). Deze rol wordt verzorgd door de ERM. De rol en organisatie van de ERM is verder beschreven in hoofdstuk 5.

F. Groeipad

Een stelsel dat aan het 'Toekomstbeeld' voldoet staat er niet in 1 jaar; het wordt gefaseerd uitgebouwd in de periode 2010 - 2015. Vanaf 2016 zal de kwaliteitsborging in de sector geheel op orde moeten zijn. De ambitie is alleen realiseerbaar bij het verkrijgen van voldoende middelen. Op basis van voortgang en de beschikbaarheid van voldoende middelen en draagvlak zal jaarlijks, in overleg met de participanten in ERM, een jaarplan met activiteiten worden opgesteld.

3. Actoren in het netwerk

Voor een adequaat functionerend netwerk is het gewenst dat alle partijen en in samenhang deelnemen in een platform dat praktijk gerichte oplossingen genereert (zie ook hoofdstuk 2).

Voor de besluitvorming over de inhoud van kwaliteitsrichtlijnen wordt een centrale positie aan een op te richten college van deskundigen toegedacht. Dit hoofdstuk bevat een opsomming van de partijen in de restauratieketen. Daarbij is tevens vermeld wat hun positie is in het op te richten college van deskundigen.

a. de branches van uitvoerende bedrijven

De branches van uitvoerende bedrijven (aannemers, architecten, specialisten, producenten van materialen) brengen praktijkkennis in. Zij dragen aan waar er behoefte is aan (wijziging van) kwaliteitsrichtlijnen. Zij zijn belangenbehartiger voor de uitvoerenden.

De spelregels van de certificatie brengen met zich mee dat zij niet zelf beheerder zijn van de richtlijn, maar dat overlaten aan een onafhankelijk college van deskundigen.

De branches zijn als 'leverancier' stemhebbend deelnemer in het college. Het betreft alle branches die de kwaliteitsrichtlijn hebben ingebracht in het College. Vooralnog betreft het de Vakgroep Restauratie, de VAWR en de Vereniging Restauratiesteenhouwers. Gestreefd wordt naar uitbreiding met onder andere bouwhistorici, molenmakers, timmerbedrijven, voegbedrijven (VNV), zinkmeesters, glazeniers (al dan niet vertegenwoordigd via het Hoofdbedrijfsschap Ambachten).

In het college heeft geen van de partijen (leverancier, afnemer, derden) een beslissende stem.

b. gemeenten

Steun en actieve deelname van de gemeenten is van groot belang. De gemeenten hebben meerdere rollen: welstand, vergunningverlening (bouw- en monumentenvergunning, sloopvergunning, te vervangen door de Omgevingsvergunning), vaststellen bestemmingsplanvoorschriften, toezicht. De gemeenten zijn ook vaak de partij die als eerste contact heeft met de eigenaar / opdrachtgever. Daarom worden, met steun van de Federatie Grote Monumentengemeenten, individuele gemeenten actief benaderd.

De gemeenten zijn als 'derde' (bevoegd gezag) en/of als 'afnemer' (publieke opdrachtgever) stemhebbend vertegenwoordigd in het college, maar ook voor hen geldt dat zij geen beslissende stem in dat college hebben.

c. private opdrachtgevers

Private opdrachtgevers (woningbouwverenigingen, Stadsherstel, projectontwikkelaars zoals NEPROM, kerkfederaties) zijn opdrachtgever van restauratiewerken en zijn in de positie om – naast de gemeenten in de rol van bevoegd gezag – eigen kwaliteitseisen aan de uitvoering te stellen. Het stellen van kwaliteitseisen door particuliere opdrachtgevers kan worden gefaciliteerd met diverse instrumenten (bijvoorbeeld checklists en andere gerichte voorlichting). De organisaties die frequent opdracht geven voor restauratiewerken hebben zich verenigd in de Federatie Instandhouding Monumenten (FIM).

De private opdrachtgevers zijn als 'afnemer' van de diensten de uitvoerende partijen stemhebbend vertegenwoordigd in het college.

d. OCW

De rol van OCW is het formuleren en weergeven van het rijksbeleid (MoMo). ERM is mede uitvoerder van het MoMo-beleid en ontvangt voor die taakuitvoering een financiële

tegemoetkoming (zie hoofdstuk 5). OCW is gezien de subsidierelatie ten opzichte van de ERM toezichthouder. OCW (RCE) woont de vergaderingen van het ERM-bestuur bij en heeft dan de positie van waarnemer / adviseur in het ERM-bestuur.

OCW (RCE) is ook lid van het college en heeft dan, gezien de taak van toezichthouder op het bestuur, de positie van niet stemhebbende 'derde' in het college.

e. andere overheden en instellingen

Het betreft bijvoorbeeld andere departementen, de RGD/ RVR (Raad Vastgoed Rijksoverheid), provincies, waterschappen, het NRF. Zij treden op als opdrachtgever/eigenaar van restauratiewerken of als subsidiegever.

Overwogen kan worden om de RGD/RVR, het IPO en / of de Unie van Waterschappen toe te laten tot het college als 'afnemer' (opdrachtgever van restauraties) of als 'derde' (subsidiegever voor restauraties). Zij zijn in dat geval stemhebbend.

f. certificerende instellingen

De certificerende instellingen certificeren organisaties op verzoek op basis van een kwaliteitsrichtlijn. Zij zijn toepasser van de kwaliteitsrichtlijn namens het college en rapporteren daarover jaarlijks aan het college (geanonimiseerd). De certificerende instellingen zijn in de huidige situatie soms eigenaar van de kwaliteitsrichtlijn; de ERM streeft naar overdracht van de eigendom (of tenminste de beheersmacht) aan de ERM.

De branchevereniging van certificerende instellingen (VOC) of de certificerende instellingen zijn als 'derde' deelnemer in het college. Omdat zij toepasser van de richtlijnen zijn, zijn zij in het college niet stemhebbend.

g. Raad voor Accreditatie

Indien gekozen wordt voor het onder accreditatie brengen van certificeringsregelingen dan is de Raad voor Accreditatie toezichthouder op het functioneren van het college en de certificerende instellingen. Het betreft het in praktijk op juiste wijze hanteren van de accreditatie-eisen.

De RvA is als toezichthouder geen lid van het college.

4. Rol en taken van het netwerk

4.1 Inleiding

Om de ambities te realiseren is het noodzakelijk een adequaat functionerend stelsel voor restauratie tot stand te brengen. Gefaciliteerd door de ERM ontwikkelt zich een netwerk waarin alle partijen die een rol spelen in de 'restauratieketen' (publieke en private opdrachtgevers, leveranciers van diensten / producten en bevoegd gezag) elkaar ontmoeten. In dat netwerk streven de deelnemers naar heldere en toetsbare werkafspraken en praktijkgerichte oplossingen voor werk in uitvoering.

Het netwerk heeft 2 kerntaken:

- het helpen ontwikkelen, het vaststellen en beheren van kwaliteitsrichtlijnen en uitvoeringsnormen
- bevorderen van het gebruik van de kwaliteitsrichtlijnen en uitvoeringsnormen.

De ERM zal daarbij de uitvoerende taken op zich nemen. Gesteld kan worden dat beide kerntaken een even grote inspanning in tijd en geld vragen.

4.2 Kerntaak 1: het helpen ontwikkelen, het vaststellen en beheren van kwaliteitsrichtlijnen en uitvoeringsnormen

Werkwijze

De partijen in de ERM brengen in nauw overleg met de RCE en anderen in kaart voor welke onderwerpen een kwaliteitsrichtlijn of uitvoeringsnorm noodzakelijk of gewenst is. Dit wordt georganiseerd via de Klankbordgroep. Het ERM-bestuur overlegt tevens met OCW over de relatie met MoMo, de financiering en prioritering en op basis daarvan een fasering in het tot stand brengen van kwaliteitsrichtlijnen.

Het resultaat wordt jaarlijks beschreven in een jaarplan. Dit ERM-programma fungeert voor het lopende jaar als koers van het netwerk en leidraad voor de uitvoering daarvan door de ERM. Het houdt rekening met het 'Programma Restauratiekwaliteit' van de RCE. Een eerste uitwerking is opgenomen in bijlage 1.

De ERM stelt voor het ontwikkelen van een document een tijdelijke begeleidingscommissie in. Het kan ook gaan om elders ontstane initiatieven die door de partijen in de ERM worden gefaciliteerd.

Idem voor majeure wijzigingen. Deze begeleidingscommissies zijn gevarieerd samengesteld. Deskundigheid en brede inbreng staan voorop.

Los van het bestuur staat een onafhankelijk college van deskundigen³ dat de besluiten neemt over de inhoud van de (wijzigingen van de) kwaliteitsrichtlijnen.

De ERM zorgt namens het college voor publicatie van ontwerp-documenten (en ontwerp-wijzigingen) en definitieve documenten op een website en informeert actief de betrokkenen (bv met een brief). Openbaarheid en toegankelijkheid van documenten en transparantie van besluitvorming zijn kernwaarden bij deze procedure.

Het eindresultaat voldoet waar mogelijk en zinvol aan de accreditatie-eisen zoals vermeld in bijlage 3⁴ en zo nodig aan de eisen van het Bouwbesluit⁵.

³ Overwogen kan worden om meerdere colleges in te richten wanneer de variëteit van onderwerpen te groot is.

⁴ Wanneer de richtlijn onder accreditatie wordt gebracht, wordt de toets op conformiteit met die eisen uitgevoerd door de Raad voor Accreditatie, www.rva.nl

⁵ Wanneer het Bouwbesluit van toepassing is, wordt de toets op conformiteit met die eisen uitgevoerd door de Stichting Bouwkwiteit, www.bouwkwiteit.nl of, bij keuze voor het KOMO-logo, door de stichting KOMO.

Taakverdeling

Om het Toekomstbeeld te realiseren worden in de periode 2010 – 2015 diverse projecten uitgevoerd. Dit kan deels door de (partijen in de) ERM, deels door de RCE en deels door anderen geïnitieerd en uitgevoerd worden.

Kwaliteitsrichtlijnen worden steeds op initiatief van de branche en ERM opgesteld. Voor uitvoeringsnormen zal in de opstartfase het initiatief vaker bij de RCE liggen, in de loop van de tijd zal de nadruk meer op de branches (bedrijven, overheden) komen te liggen. De besluitvorming en het beheer liggen steeds bij het College van Deskundigen.

Fase	Verantwoordelijke organisatie:		
	RCE	ERM, branches (bedrijven, overheden)	College (s) van Deskundigen
Initiatief ontwikkeling uitvoeringsnorm en	In opstartfase 90%, afnemend naar 10%	In opstartfase 10%, oplopend naar 90%	--
Initiatief ontwikkeling kwaliteitsrichtlijn en	--	100 %	--
Procedure van besluitvorming vaststellen kwaliteitsrichtlijn en uitvoeringsnorm en	--	--	College verantwoordelijk voor procedure en voor vaststellen van kwaliteitsrichtlijn en uitvoeringsnorm
Beheer (actueel houden) van de kwaliteitsrichtlijn en uitvoeringsnorm en	--	--	College verantwoordelijk voor actueel houden van de kwaliteitsrichtlijn en uitvoeringsnorm

4.3 Kerntaak 2: bevorderen van het gebruik van kwaliteitsrichtlijnen en uitvoeringsnormen

Het maken van een kwaliteitsrichtlijn (of een wijziging daarvan) is een prestatie op zich. Maar met de publicatie van de richtlijn is de daadwerkelijke uitvoering van werkzaamheden nog niet veranderd. Partijen moeten gestimuleerd worden om die (wijziging in die) richtlijn daadwerkelijk te gaan gebruiken. Indachtig de ketenbenadering werkt ERM aan een communicatie die gericht is op alle partijen in de keten. De rol van partijen in de keten verschilt; de inhoud van de communicatie is hierop afgestemd.

Partij in de restauratieketen, waarop de communicatie zich richt	Communicatie is gericht op
Producent van materialen en uitvoerende (aannemer, architect, specialist)	<ul style="list-style-type: none"> Noodzaak van kwaliteit (overtuiging, wettelijke eisen, relatie met economische perspectieven) Inhoud (gewijzigde) kwaliteitsrichtlijnen Waarvoor kunt u terecht bij college en ERM; ERM onafhankelijke en integere partner
Gemeente	<ul style="list-style-type: none"> Noodzaak van het stellen van kwaliteitseisen obv

(in de rol van bevoegd gezag Monumentenwet, Woningwet en Wro)	<p>publiek belang</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bestaan van richtlijnen die rekening houden met wettelijke eisen • Manier van verwijzen in verordeningen, vergunningen, ruimtelijke plannen, etc • Mogelijkheden tot handhaving bij niet naleven van kwaliteitseisen • Waarvoor kunt u terecht bij college en ERM; ERM als onafhankelijke en integere partner
Publieke opdrachtgevers (gemeenten, diverse departementen, waterschappen, provincies)	<ul style="list-style-type: none"> • Noodzaak van het stellen van kwaliteitseisen obv privaat belang; bestaan van richtlijnen die rekening houden met wettelijke eisen • Hoe vragen om kwaliteit bij aanbesteden, criteria bij selectie • Waarvoor kunt u terecht bij college en ERM; ERM als onafhankelijke en integere partner
Private opdrachtgevers (woningbouwverenigingen, Stadsherstel, project-ontwikkelaars, kerkfederaties)	<ul style="list-style-type: none"> • Noodzaak van het stellen van kwaliteitseisen obv privaat belang; bestaan van richtlijnen die rekening houden met wettelijke eisen • Hoe vragen om kwaliteit bij aanbesteden, criteria bij selectie • Waarvoor kunt u terecht bij college en ERM; ERM als onafhankelijke en integere partner
Subsidiegevers (provincies, NRF) en Bureau Monumentenzorg Belastingen	<ul style="list-style-type: none"> • Noodzaak van het stellen van kwaliteitseisen obv privaat en publiek belang; bestaan van richtlijnen die rekening houden met wettelijke eisen • Koppeling subsidieregelingen en belastingaftrek Wet IB aan kwaliteitseisen • Waarvoor kunt u terecht bij college en ERM; ERM als onafhankelijke en integere partner
Certificerende instellingen	<ul style="list-style-type: none"> • Rol college (beheerder van richtlijnen; beantwoorden van praktijkvragen (inclusief de interpretatie van richtlijnen)

5. Faciliterende organisatie

Om de ambities van het netwerk te helpen realiseren zal de ERM zich omvormen tot een coördinerende en faciliterende organisatie. Deze wijziging is gebaseerd op onderstaande uitgangspunten (par 5.1). De organisatie zal verschillende onderdelen omvatten (par 5.2).

De ERM kan alleen een duidelijke meerwaarde hebben als de rol duidelijk en onafhankelijk is.

- de ERM houdt zich strikt aan de rol van 'normbeheerder'. De ERM is geen toetser of men zich houdt aan afspraken (dat doen certificerende instelling resp. het bevoegd gezag) en geen beleidsvormende instelling (dat is de positie van de wetgever en het bevoegd gezag). ERM is vanuit haar positie als schakel tussen wetgeving / beleid en realisatie in praktijk wel in staat om beleidsrelevante informatie te genereren en hiermee het ministerie van OCW en andere partijen te faciliteren.
- de stichting ERM is bij voorkeur eigenaar van de documenten, maar heeft in ieder geval het volledige beheerrecht. Dit is nodig om als onafhankelijke stichting de besluiten van het college ten uitvoering te kunnen brengen, zonder met een mogelijk veto van anderen geconfronteerd te kunnen worden.

5.1 Uitgangspunten

De ERM hanteert bij de structuur de volgende uitgangspunten:

- *Taakscheiding*

Uitgangspunt bij de toedeling van taken binnen de stichting is een adequate scheiding tussen de taken van :

- het bestuur (organisatiebeleid; begroting en budget)
- het College (beheer documenten)
- Klankbordgroep (klankbord en denktank)
- het secretariaat (facilitering en aanspreekpunt / opdrachtgeversol naar derden namens het bestuur of het College)

- *Inbreng van belanghebbenden en anderen*

De inbreng van belanghebbenden / certificaathouders en anderen zoals deskundigen, bevoegd gezag, certificerende instellingen bij het opstellen en wijzigen van documenten verloopt via het College van Deskundigen ERM. De voorbereiding verloopt via ad hoc begeleidingscommissies.

- *Juridische binding met certificerende instellingen*

Certificatierichtlijnen worden gebruikt door certificerende instellingen. Het ERM-netwerk kent daarbij twee varianten: een open systeem en een gesloten systeem. Bij een open systeem mag iedere certificerende instelling die een of meer klanten kan werven toetreden. Bij een gesloten systeem is tevoren gekozen welke certificerende instelling de certificering voor een bepaalde richtlijn verzorgt.

Voorwaarde voor het gebruik van de richtlijnen door certificerende instellingen is een juridische binding (via een licentie-overeenkomst) met de ERM. De licentieovereenkomst omvat onder meer bepalingen op het gebied van de communicatie, coördinatie van eventuele nieuwe initiatieven op het werkterrein van het college en financiële bepalingen. Tevens is bepaald op welke wijze de kwaliteit van de vakauditor is geborgd. Zo nodig bevat de overeenkomst ook bepalingen ten aanzien van accreditatie.

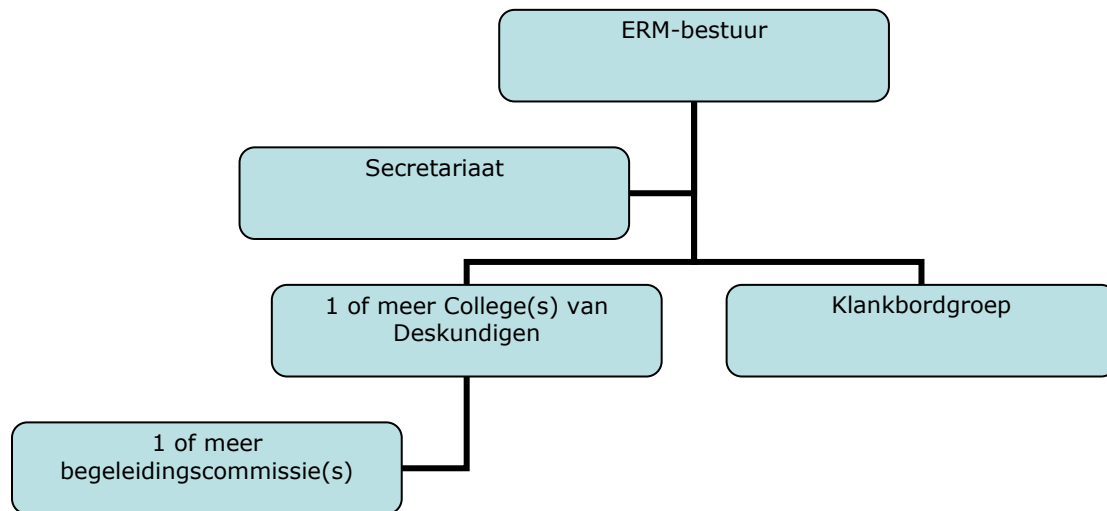
- *Toezicht*

Toezicht op het inhoudelijk en procedureel functioneren van de schema's geschiedt door het bestuur (of bij accreditatie: door de Raad voor Accreditatie).

Toezicht op het financieel functioneren van de rechtspersoon is geregeld conform het BW; toezicht op besteding van subsidies geschiedt volgens de regels van de subsidiegever(s).

5.2 Structuur

De huidige stichting ERM vormt zich om tot een stichting die de volgende onderdelen omvat:

- *Bestuur*

Het bestuur is verantwoordelijk voor het organisatiebeleid, de begroting en het toewijzen van budget aan activiteiten.

Het bestuur bestaat uit vertegenwoordigers van uitvoerend bedrijfsleven, opdrachtgevende partijen en (gemeentelijke) overheid. OCW is tijdens vergaderingen aanwezig als waarnemer / adviseur.

Het bestuur overweegt samenwerking te zoeken met een bestaande zusterorganisatie.

- *College(s) van Deskundigen*

Een College van Deskundigen functioneert voor de hele restauratiesector als besluitvormend orgaan over kwaliteitsrichtlijnen. De samenstelling en werkwijze zijn gebaseerd op kunde en op vertegenwoordiging van belanghebbenden.

Een college bestaat uit branche-organisaties van uitvoerende bedrijven zoals leveranciers van diensten (aannemers, architecten, specialisten) en producten (materialen), uit opdrachtgevers (zowel publieke als private opdrachtgevers) en uit derden (gemeente in de rol van bevoegd gezag; andere betrokkenen). Bezien wordt nog of het, gezien de variëteit aan onderwerpen in de restauratiesector, gewenst is om een of meerdere colleges te vormen.

De leden zijn afhankelijk van hun rol wel of niet stemhebbend. Een partij kan meerdere stemmen hebben in het college. Het totaal van de stemmen mag voor geen van de partijen een beslissende positie opleveren in het college.

Een collegelid werkt op basis van 'last en ruggespraak'. De deelnemende organisaties dragen personen als hun vertegenwoordiger voor; benoeming geschiedt door het ERM-bestuur. De brancheorganisatie kan zijn vertegenwoordiger instructies geven voor discussies en besluitvorming in het college of Klankbordgroep en desgewenst terugroepen als betrokkene niet meer het vertrouwen geniet van zijn achterban.

Het college staat onder voorzitterschap van een onafhankelijke persoon. De voorzitter bepaalt de agenda en leidt de vergaderingen. Hij is alleen stemhebbend als de stemmen van de stemhebbende leden zouden staken.

De ERM levert als faciliterende organisatie een secretaris van het college die de vergaderingen inhoudelijk voorbereidt en de stukken verspreidt. De secretaris is niet stemhebbend.

- *Klankbordgroep ERM*

De Klankbordgroep ERM functioneert als klankbord en denktank voor de ERM, RCE en anderen in de sector. De Klankbordgroep ERM functioneert tevens als programmagroep in het kader van het programma Restauratiekwaliteit van de RCE.

De samenstelling dient een goede afspiegeling te vormen van de partijen die op diverse vlakken actief zijn in de restauratiesector (voor zover relevant voor kwaliteitsborging). Van belang is dat de Klankbordgroep door zijn samenstelling in staat is accenten, trends en problemen in de uitvoering in relatie tot de behoefte aan kwaliteitsborging juist weer te geven. Dit leidt tot de wens de Klankbordgroep breed samen te stellen. De Klankbordgroep kent derhalve een bredere samenstelling dan het College van Deskundigen. Doel hiervan is de variëteit in inbreng te borgen. Daartoe worden zo nodig ook gastsprekers uitgenodigd.

Leden van de Klankbordgroep vertegenwoordigen een organisatie en worden benoemd op voordracht van de door hen vertegenwoordigde organisatie.

- *Secretariaat*

Het ERM-bestuur en andere ERM-gremia worden ondersteund door een uitvoerend bureau. Het bureau is 'mean and lean', het is gericht op coördinatie, secretariaat en communicatie; inhoudelijke werkzaamheden worden verricht door andere partijen.

6. Financiering

Zelffinanciering is en blijft een belangrijke pijler onder het uitvoeren van de werkzaamheden door (de partijen in de) ERM en anderen. De activiteiten en de stichting ERM worden op dit moment gefinancierd door de sector zelf. Op die basis al veel tot stand gebracht.

In de 'Beleidsbrief MoMo' is gekozen voor een versnelling van de introductie / uitbouw van de kwaliteitsborging. De versnelling kan niet door de (partijen in de) ERM alleen worden opgebracht en wordt daarom conform de 'Beleidsbrief MoMo' financieel ondersteund door het Rijk. ERM draagt immers in belangrijke mate bij aan de implementatie van het MoMo-beleid.

Voor wat betreft de taakuitvoering onderscheiden we 2 fasen:

1. In de periode 2010 – 2015 moeten alle benodigde kwaliteitsrichtlijnen en uitvoeringsnormen tot stand zijn gekomen / gemoderniseerd en moet het commitment van alle actoren via actieve communicatie zijn verkregen;
2. Vanaf 2016 treedt de beheerfase in: de kwaliteitsrichtlijnen en uitvoeringsnormen worden actueel gehouden, de communicatie is gebaseerd op verkregen commitment en richt zich voortaan op het informeren van actoren over wijzigingen en actualiteiten.

De partijen in de ERM zullen de periode tot en met 2015 benutten om de zelffinanciering op een adequaat niveau te krijgen. Randvoorwaarde is uiteraard dat de hoogte van de afdracht voor een certificaathouder nooit een drempel voor toetreding mag vormen.

De dekking van de kosten voor beide kerntaken is als volgt:

kostensoort	dekking
Kerntaak 1: <i>het helpen ontwikkelen, het vaststellen en beheren van kwaliteitsrichtlijnen en uitvoeringsnormen</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Tot en met 2015: impulsinvestering OCW ivm versneld op gang brengen MoMo-beleid. Geleidelijke toename van afdracht uit certificatie en overige bijdragen van actoren - Vanaf 2016: zelffinanciering op basis van afdrachten uit certificatie en van overige bijdragen van actoren.
Kerntaak 2: Bevorderen van het gebruik van kwaliteitsrichtlijnen en uitvoeringsnormen	<ul style="list-style-type: none"> - Tot en met 2015: impulsfinanciering OCW ivm versneld op gang brengen MoMo-beleid - Vanaf 2016: gemengde financiering OCW en sector

Bijlage 1 Activiteiten

Om het Toekomstbeeld te realiseren worden in de periode 2010 – 2015 diverse projecten uitgevoerd. Onderstaande lijst wordt periodiek aangevuld op basis van voortgang en verworven inzichten. De activiteiten sluiten aan op het Programma Restauratiekwaliteit.

Activiteitensort 1: helpen ontwikkelen, het vaststellen en beheren van kwaliteitsrichtlijnen en uitvoeringsnormen

- inventarisatie benodigde kwaliteitsrichtlijnen en uitvoeringsnormen
- vastleggen uitgangspunten ten aanzien van ontwikkeling (wie initieert, financiering, planning, ...)
- vastleggen uitgangspunten inhoud (wat moet er tenminste in een kwaliteitsrichtlijn of uitvoeringsnorm staan)
- ontwikkelen kwaliteitsrichtlijnen voor diverse doelgroepen (diverse projecten)
- ontwikkelen uitvoeringsnormen voor diverse aspecten (diverse projecten)

Activiteitensort 2: bevorderen gebruik kwaliteitsrichtlijnen en uitvoeringsnormen

- verstrekken informatie, onder meer door uitbouwen en beheren website ERM
- actief benaderen en informeren van doelgroepen (uitvoerende bedrijven; gemeenten; grote particuliere en publieke opdrachtgevers; kleine opdrachtgevers)
- ontwikkelen leaflets en ander drukwerk voor diverse doelgroepen
-

Activiteitensort 3: ontwikkelen en doen functioneren netwerk en organisatie ERM

- betrekken relevante partijen bij ERM
- vorming College(s) van Deskundigen en Klankbordgroep; organiseren periodieke bijeenkomsten
- vaststellen diverse schriftelijke regelingen (statuten, procedurele afspraken, reglement College, licentieovereenkomst)
- keuze logo
- bevorderen overdracht van kwaliteitsrichtlijnen aan ERM
- startcongres

Bijlage 2 Begrippen

In deze notitie zijn diverse begrippen gebruikt die in meerdere betekennissen voorkomen. In het kader van deze notitie hebben zij de betekenis die in deze bijlage is vermeld; het betreft geen officiële definities.

Accrediteren, accreditatie	Bij accreditatie wordt een certificerende instelling (of aan andere organisatie, een product) getoetst op het voldoen aan kwaliteitseisen, zoals geformuleerd in (internationale) een accreditatierichtlijnen. Dit kan in Nederland alleen gebeuren door de Raad voor Accreditatie (RvA).
Branche-organisatie	Organisatie die een bepaalde beroepsgroep vertegenwoordigt. In deze notitie zowel bedrijven (bv VAWR, Vakgroep Restauratie) als overheden (bv Federatie Grote Monumentengemeenten, IPO).
Certificeren, certificatie	Bij certificatie wordt een organisatie of product getoetst op het voldoen aan kwaliteitseisen, zoals geformuleerd in een beoordelingsrichtlijn (BRL). Dit wordt gedaan door een certificerende instelling.
Certificeringsrichtlijn, certificeringsschema	Deze beschrijven de manier waarop en de eisen waaraan certificerende instellingen toetsen of een organisatie voldoet aan de technische eisen voor het behalen of behouden van een certificaat.
Beoordelingsrichtlijn, BRL	Wordt in meerdere betekenissen gebruikt <u>a. omvat alle door de beheerder gestelde eisen.</u> In dat geval is het synoniem aan certificeringsrichtlijn. <u>b. omvat een deel van de door de beheerder gestelde eisen.</u> BRL en bijbehorende protocollen tezamen vormen de certificeringsrichtlijn. In deze notitie wordt betekenis a. gebruikt.
Erkenning	Wordt in meerdere betekenissen gebruikt <u>a. <u>privaat besluit</u>:</u> het plaatsen op een lijst van bedrijven die voldoen aan een bepaalde kwaliteitsrichtlijn. Dit gebeurt door een private organisatie, i.c. de branche-organisatie of de ERM. <u>b. <u>publiek besluit</u>:</u> elders (bv bodembeheer) is de erkenning een door of namens het ministerie afgegeven beschikking. Basis hiervoor is niet allen het voldoen aan de kwaliteitsrichtlijn, maar ook het overleggen van een Verklaring omtrent het gedrag (VOG). Tevens heeft een dossieronderzoek door de rijksinspectie (Inspectie VROM of Verkeer & Waterstaat) plaatsgevonden. In deze notitie wordt betekenis a. gebruikt.
Kwaliteitsrichtlijn	Documenten die eisen aan management, procesvoering en competenties beschrijven. Zij kunnen ook de verplichting bevatten om uitvoeringsnormen toe te passen.
Norm	Wordt in meerdere betekenissen gebruikt <u>a. <u>productnorm</u>:</u> een eis aan een product of dienst die de manier van produceren weergeeft <u>b. <u>beleidsnorm</u>:</u> een beleidsmatige eis of eis in regelgeving die

een te halen niveau weergeeft (bv de in het Bouwbesluit verplichte isolatiewaarde)

c. document dat eisen bevat: bijvoorbeeld een NEN, een BRL, een protocol

In deze notitie wordt betekenis a. gebruikt (voor zowel dienst als product).

Restauratie

Het instandhouden, revalideren en vitaliseren van bestaand gebouwd cultuurgood.

Hoewel terughoudendheid van ingrijpen per definitie beginsel van cultuurbehoud is, vraagt restauratie om interventie. Het spectrum van interveniëren is ruim omdat opgaven en uitgangspunt elk steeds verschillen. Het gaat om: materiële instandhouding, consolidatie, regeneratie, materiële en constructieve vervanging, reconstructie, functionele aanpassingen, verdieping en uitbreiding, geconditioneerd ontwerp.

Het vakgebied 'Restauratie' is gericht op respectvol behoud, herstel en herbestemming van bestaande gebouwen met maatschappelijk erkende cultuurhistorische waarde.

Schema

Verzamelbegrip dat door de Raad voor Accreditatie wordt gehanteerd. Hieronder worden begrepen accreditatierichtlijnen, certificeringsrichtlijnen en inspectierichtlijnen.

Schemabeheerder

De door de Raad voor Accreditatie getoetste organisatie (rechtspersoon) die een schema vaststelt, publiceert en actueel houdt. Voldoet naar het oordeel van de Raad voor Accreditatie aan de eisen in R-13 (zie bijlage 3).

Uitvoeringsnorm

Met uitvoeringsnormen⁶ bedoelen we in deze notitie technische specificaties van materialen, gebruik producten, verbindingen etc.

⁶ De Beleidsbrief MoMo gebruikt hiervoor de term 'kwaliteitsnormen'.